Maistrova knjižnica UKM je izjemna bibliofilska zbirka. Knjižnica je posebnega kulturnega pomena za Republiko Slovenijo in za mesto Maribor, saj je povezana z eno izmed ključnih osebnosti slovenske zgodovine 20. stoletja. Leta 2018 je bila razglašena za kulturni spomenik državnega pomena.

Maistrova knjižnica spada med posebne zbirke Enote za domoznanstvo Univerzitetne knjižnice Maribor in njena postavitev iz leta 2014 odraža sistem ureditve knjižnice v Maistrovem času. Kot »eni največjih in najlepših zasebnih knjižnic na Slovenskem« ji Univerzitetna knjižnica Maribor kot osrednja knjižnica Univerze v Mariboru ter varuhinja kulturne dediščine slovenskega naroda in države, znanstvene dediščine Maribora in širše regije ter kot domoznanska knjižnica zagotavlja primerno domovanje in jo s ponosom pokaže obiskovalcem.

Dr. Vlasta Stavbar

Maistrova knjižnica
Univerza v Mariboru
Univerzitetna knjižnica Maribor
Gospejna ulica 10, Maribor

Kontakt:
Enota za domoznanstvo in posebne zbirke
dr. Vlasta Stavbar
e-mail: vlasta.stavbar@um.si
telefon: 02/25 07 434, 051 315 207

www.ukm.si

Ogled in predstavitve: po dogovoru

Oblikovanje: Dejan Štampar
Tisk: Designstudio

MAISTROVA KNJIŽNICA UKM

Univerzitetna knjižnica Maribor, Gospejna 10

KULTURNI SPOMENIK
DRŽAVNEGA POMENA

Univerza v Mariboru

Univerzitetna knjižnica Maribor

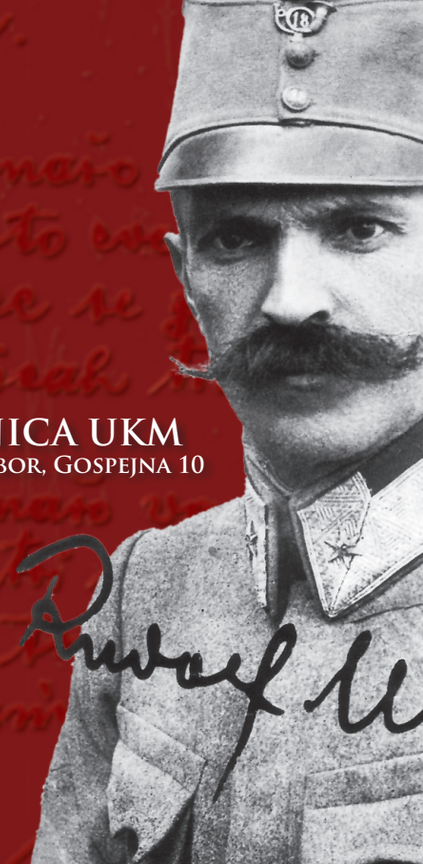

General Rudolf Maister ni bil le general in pesnik, ampak tudi velik ljubitelj slovenske besede in knjig. Njegova ljubezen do zbiranja knjig je zrasla v veliko zasebno knjižnico s skorajda 6000 enotami gradiva. Pesnik, slavist in bibliotekar Janko Glazer je leta 1934 o njej zapisal: »Kakor je knjižnica bogata vsebinsko, tako se odlikuje tudi po lepi in skrbni opremi. Tudi v tem pogledu kaže, da je bil njen lastnik pravi in resnični bibliofil.« (Janko Glaser, Rudolf Maister – Vojanov kot pesnik. V: Kronika slovenskih mest 1, 1934, št. 4, str. 264.)

General Maister je knjižnico zasnoval do leta 1912. Knjige je pridobival na različne načine, iskal jih je v antikvariatih, se povezal s knjigarji, jim urejal skladišča, v zameno pa dobival dvojnice.

Maister je svojo knjižnico dopolnjeval in izpopolnjeval povsod, kamor je bil službeno premeščen. Tudi v daljni Galiciji. Ves čas pa je sodeloval s knjigotržci, pred letom 1911 zlasti z ljubljanskim knjigarjem in knjigotržcem Lavoslavom Schwentnerjem.

Rudolf Maister je bil dober poznavalec starejših slovenskih tiskov. Njegovo znanje o slovenskih publikacijah je bilo celovito, o čemer priča njegova ocena ene najpomembnejših edicij Slovenske matice tistega časa Šlebingerjeve Slovenske bibliografije za leta 1907–1912, ki jo je objavil v Slovanu.

Maister je po vrnitvi iz Galicije dal svojo bogato knjižnico prepeljati v kraje svojega službovanja, v Celje in Maribor. Prve informacije o Maistrovi knjižnici imamo iz časa njegovega bivanja v Celju.

Podrobnejši opis Maistrove knjižnice je podal publicist dr. Leopold Lenard leta 1919, ko je Maister že nekaj let bival v Mariboru, kjer je imel tudi svojo celotno knjižnico. Lenardov opis Maistrove knjižnice prinaša tudi opis njene ureditve. Po Lenardovem opisu je namreč imel Maister knjige razporejene v štirih omarah. V prvi je bilo starejše slovensko časopisje in listi, med njimi Ljubljanske novice, Bleiweisove novice, Danica Ilirska, pa tudi dijaška lista Zora in Vesna. Posebno naklonjenost je pokazal do jezikoslovnih in literarnozgodovinskih publikacij. V drugi omari so bile zbrane slovenske pesniške zbirke, v tretji zgodovinska dela, med njimi Valvasorjeva Slava Vojvodine Kranjske. V četrti omari so bile starejše slovenske knjige, med njimi Dalmatinova Biblija.

Maistrova knjižnica je bila skrbno urejena, tudi po zaslugi literarne zgodovinarke, pisateljice in prevajalke profesorice Silve Trdinove, ki jo je urejala med letoma 1930 in 1935, ko je službovala v Mariboru. Večina knjig je še danes opremljena z nalepko, na kateri je oznaka, sestavljena iz rimske ter ene ali več arabskih številk. Tudi nekateri ohranjeni kataložni listki pričajo o urejenosti knjižnice po določenem sistemu.

Po Maistrovi smrti leta 1934 je knjižnica postala last njegovih sinov, Hrvoja in Boruta. Ko je grozila vojna nevarnost, sta marca 1941 knjižnico prepeljala v Zagreb, kjer je imela njuna sorodnica tovarno čokolade. Knjižnica v Zagrebu je bila izdana Nemcem, ki so jo hoteli odpeljati. Posredovanje Otona Župančiča pri italijanskih oblasteh v Ljubljani, ki so izjavile, da knjižnica spada v območje italijanskega spomeniškega varstva, pa je to preprečilo. Leta 1948 je generalov sin Borut Maister knjižnico iz Zagreba prepeljal v Maribor. Ker mu stanovanjske razmere niso dopuščale, da bi očetovo knjižnico na novo postavil, jo je po dogovoru izročil v varstvo Pokrajinskemu muzeju v Mariboru, v katerem so takrat deponirali knjižnično gradivo, ki se je vračalo v mesto.

Maistrova obsežna in dragocena knjižnica je čakala v zabojih v Pokrajinskem muzeju Maribor. Leta 1956 se je zbrala posebna komisija, ki je pregledala 62 zabojev s knjigami. Sestavljali so jo dr. Franc Sušnik, prof. Alojz Gspan, Borut Maister, prof. Janko Glazer in prof. Bogo Teplý. Zanimalo jih je, kako so knjige ohranjene. Komisija je tudi predlagala, da se Maistrova knjižnica razglasi za kulturni spomenik, kljub dejstvu, da so se med vojno nekatere knjige izgubile. Postopek razglasitve je bil sprožen in ne zaključen. S preselitvijo Univerzitetne knjižnice Maribor v novo stavbo leta 1988 so se začele aktivnosti, da bi Maistrova knjižnica prešla pod njeno okrilje. Maja 1989 so zaboje s knjigami prepeljali v knjižnične prostore. Istega leta so strokovnjaki Arhiva Slovenije pregledali gradivo in predlagali izvedbo dezinfekcije in konzervatorskih postopkov, ki so bili še istega leta opravljeni. Želja dedičev je bila, da bi UKM Maistrovo knjižnico umestila v poseben prostor. In tako je leta 1997 knjižnica ob sofinanciranju Ministrstva za šolstvo in šport ter Mestne občine Maribor začela urejati namenski prostor. Ureditev prostora je delo akad. arh. Mirka Zdovca.

13. oktobra 1998 je družina Maister, ki jo je zastopal Borut Maister, z darilno pogodbo podarila in izročila 5945 enot knjižničnega gradiva Univerzitetni knjižnici Maribor, ki se je zavezala, da ga bo postavila v »posebno sobo, ki bo imela napis Maistrova knjižnica«. (UKM, Arhiv, Darilna pogodba, št. 5740, z dne 13. 10. 1998.)

Maistrovo knjižnico dopolnjuje tudi Maistrov kip, delo akademske kiparke Vlaste Zorko.

V letu 2013 so bile izpeljane aktivnosti za preureditev postavitve Maistrove knjižnice po vzoru ureditve knjižnice v Maistrovem času.

V Maistrovem letu 2014 je bilo v sodelovanju s strokovnjaki Nacionalne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani oblikovano strokovno mnenje, ki potrjuje njen pomen. Tudi vrednostna ocena Maistrove knjižne zbirke dokazuje, da gre za izrazito bibliofilsko zbirko kot celoto.